

Spørgeskemaundersøgelse af intensivpersonalets viden om, holdninger til og vurderinger af organdonation i dagligdagen

---

Odense Universitetshospital Neurokirurgisk afdeling

Antal udleverede spørgeskemaer: 73

Antal besvarede spørgeskemaer: 50

Besvarelsesprocent: 77%

Indledning

Som ét af flere elementer i arbejdet mod forøgelse af antallet af donationer i Danmark er der oprettet regionale donationskorps. Donationskorpset for Region Syddanmark udgør et af disse korps, og herfra gennemførtes der i perioden december 2008 – februar 2009 en spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige personaler på intensivafdelingerne i regionen.

Formålet med undersøgelsen var to-delt; 1) at kortlægge personalets viden om, holdninger til og vurderinger af organdonation i dagligdagen mhp. at anvende resultaterne i et planlagt uddannelsesforløb, som tilpasses den enkelte afdeling, 2) at udgøre en statusmåling for personalets viden om, holdninger til og vurderinger af organdonation i dagligdagen før ny-organisering- og uddannelsesprojektet gennemførtes i perioden marts 2009 – februar 2010. Efterfølgende gennemføres en opfølgende spørgeskemaundersøgelse mhp. at kortlægge eventuelle effekter af projektet på intensivpersonalets viden, holdninger og vurderinger.

Denne afdelingsrapport udgør én af i alt otte afdelingsrapporter for Region Syddanmark, hvor resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen er separeret ud for hver afdeling. Foruden disse er yderligere udarbejdet en fælles dokumentationsrapport indeholdende resultaterne fra samtlige otte afdelinger samt det overordnede resultat for Region Syddanmark som helhed samt en kortere og verbal bearbejdet sammenfatning. Disse kan downloades fra DCO's hjemmeside: www.organdonation.dk

Det regionale donationskorps for Region Syddanmark består af overlæge & projektleder Jane Linnet OUH; anæstesioverlæge Karsten Bülow, OUH; transplantationskoordinator, sygeplejerske Annette Boe og nøgleperson, sygeplejerske Mette Bruun Mortensen. Gruppen har gennemført spørgeskemaundersøgelsen i samarbejde med lektor Eva Draborg, Syddansk Universitet, IST – Sundhedsøkonomi. Spørgsmål eller kommentarer til spørgeskemaundersøgelsen kan rettes til projektleder Jane Linnet på jalin06@gmail.com, tlf. 28 45 09 41 eller Eva Draborg på edrabor@health.sdu.dk, tlf. 65 50 30 65.

Deskriptivt om respondenterne

Kønsfordeling (spørgsmål 1)

Køn	Antal	%
Mand	14	28
Kvinde	36	72
I alt	50	

Aldersfordeling (spørgsmål 2)

Gennemsnitsalder	39,4 år
Minimumsalder	27 år
Maksimumsalder	57 år
I alt	48

Faglig baggrund (spørgsmål 3)

	Antal	%
Læge – neurokirurg	7	14
Læge - anæstesilæge	4	8
Læge – andet	2	4
Sygeplejerske	36	72
SOS-assistent	1	2
Sygehjælper	0	0
I alt	50	

Erfaringsgrundlag med intensivbehandling (spørgsmål 4)

Gennemsnitlig anciennitet med intensivbehandling	9,4 år
Minimumsanciennitet	0 år
Maksimumsanciennitet	25 år
I alt	50

Funktion som nøgleperson på organdonationsområdet (spørgsmål 8)

	Antal	%
Ja	6	12
Nej	44	88
I alt	50	

Erfaring med organdonation

Erfaringsgrundlag med organdonation (spørgsmål 12, 15 & 16)

	Ja		Nej		Husker ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Professionel erfaring med organdonation?	43	86	7	14	0	0	50
Professionel erfaring med samtale med pårørende om organdonation?	34	69	12	25	3	6	49
Privat/personlig erfaring med organdonation?	5	10	45	90	0	0	50

Antal organdonationer, respondent har medvirket til (spørgsmål 13)

(Betinget af at have medvirket til organdonation) (spørgsmål 12)

Gennemsnit antal donationer	11,3
Minimums antal donationer	1
Maksimums antal donationer	50
Ubesvaret	4
I alt	39

Situationer, hvor tanken om mulig organdonation almindeligvis opstår (spørgsmål 17)

	Antal	%
Ved hver svært traumatiseret patient	19	38
Ved hver pt. med svær hjerneblødning	26	52
Når patientens pupil dilaterer op	34	68
Tanken opstår sjældent/aldrig	2	4
Andet tidspunkt	10	20
I alt	50	

Andet tidspunkt, hvor tanken om mulig organdonation opstår (udfyldning af spørgsmål 17)

- Når en patient synes uden for terapeutisk rækkevidde
- Når helbredelse ikke længere er en mulighed
- Når ICP er ukontrollabelt højt, dilaterende pupiller og når der ingen neurokir. tilbud findes
- Når kirurgisk og medicinsk beh. af skade/sekundær skade ikke hindrer fatalt forløb
- Når symptomer og ICP mm går i retning af incarceration
- Når symptomer på klin. incarceration er til stede
- Når udsigtsløs behandling afsluttes

- Som oftest når pt. re-bløder
- Tanken opstår, men jo ikke fordi jeg tror at de er hjernedøde, så snart de har en stor blødning, men fordi jeg ved at det kan ende med det

Personlige erfaringer med organdonationsforløb (spørgsmål 14)

(Betinget af at have medvirket til organdonation) (spørgsmål 12)

	Antal	%
Svært at spørge de pårørende	9	21
Svært at passe patienterne	2	5
Psykisk hårdt	17	40
Meget tidskrævende	16	37
Ikke sværere end anden intensiv behandling	22	51
Går ofte uden problemer	19	44
I alt	43	

Faktorer, som kan forhindre at et organdonationsforløb igangsættes (spørgsmål 18)

	Antal	%
Personalets negative indstilling	4	8
Personalets manglende kompetencer	12	24
Manglende mulighed for opløbsangiografi	6	12
Utryghed ved samtale med pårørende	14	28
Hensyn til de pårørende	13	26
Sengekapaciteten	3	6
Tid/mængde af opgaver	5	10
Ressourcer generelt	4	8
Andet	11	22
I alt	50	

Andre faktorer, som kan forhindre at et organdonationsforløb igangsættes (udbygning af spørgsmål 18)

- ?
- Andre sygdomme hos patient, behandling, tidspunkt
- De pårørendes afvisende holdning
- Det er svært at få lægen ind om aftenen/natten for at lave hj.dødsus
- Hvis ikke vagthavende vil lave hjernedødsus. aften/nat
- Ingen forhindringer
- Ingen hindringer
- Ingen overvejelser
- NEJ!
- Oplevet flere gange at der ikke kom neurokirurg for at lave hjernedødsus. om natten - hvis den indtræder der
- Pårørendes mening til trods for pt. tilsagn/register

Professionel viden om organdonation

Viden om organdonation (spørgsmål 19-22)

	Ja		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Haves manual til brug ved organdonation i afdelingen?	42	84	0	0	8	16	50
Kender du ét eller flere tegn på, at en patients hjerne er ved at dø?	50	100	0	0			50
Ved du, hvem der kan kontaktes for hjælp til at stille hjernedødsdiagnosen?	48	98	1	2			50
Ved du, at det til tider er nødvendigt at supplere hjernedødsundersøgelsen med en opløbsangiografi?	46	92	4	8			50

Viden om organdonation (spørgsmål 23-25)

	Ja, helt afgjort		Ja, men er til tider/lidt i tvivl		Nej		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Ved du, til hvem man melder en organdonor?	37	76	6	12	6	12	49
Har du kendskab til tidsforløbet i en organdonation?	39	80	6	12	4	8	49
Ved du, hvilke organer, der kan udtages?	36	74	12	25	1	2	49

Kendskab til principper for donorterapi/pleje (spørgsmål 27)

	Antal	%
Ja, fuldt ud	20	41
Ja, i hovedtræk	24	49
Nej, jeg ved ikke nok om dette	4	8
Jeg arbejder ikke med donorterapi	1	2
I alt	49	

Emner, man mener det kan gavne at få mere viden (spørgsmål 44)

	Antal	%
Identifikation af mulige donorer	18	36
Hjernedødskriteriet og juridiske aspekter	15	30
Pleje og behandling af donorer	21	42
Information og støtte til pårørende	24	48
Transplantationskoordinatorernes opgaver	22	44
Nøgelpersonernes opgaver	20	40
Resultater af transplantationer i Dk	22	44
Dansk Center for Organdonations funktion	18	36
Andet	4	8
I alt	50	

Andre emner man mener, kunne være gavnlige at få viden om (udbygning af spørgsmål 44)

- De årlige møder Rest. Skoven
- Nordisk transplantations rate
- Næh
- Pårørendes behov for opfølgende samtale

Oplevede kompetencer på organdonationsområdet

Andel, som mener at være kompetent i følgende situationer..... (spørgsmål 35-43)

	Ja, helt afgjort		Ja, men jeg er til tider/lidt i tvivl		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Når det skal vurderes om en patient kunne være en mulig organdonor?	24	49	14	29	7	14	4	8	49
Når et muligt organdonationsforløb, skal igangsættes?	30	60	9	18	8	16	3	6	50
Når transplantationsteamet skal kontaktes ved en mulig donor?	25	51	10	20	10	20	4	8	49
Når du skal bringe spørgsmål om organdonation op overfor pårørende?	23	49	12	26	8	17	4	9	47
Når du skal forklare pårørende om hjernedøden?	41	82	5	10	1	2	3	6	50
Når du skal forklare pårørende om organdonationsprocessen/forløbet?	34	68	8	16	6	12	2	4	50
Når du skal bede de pårørende om at træffe beslutning om organdonation?	21	44	14	29	11	23	2	4	48
Når du skal støtte de pårørende ved et donationsforløb?	27	55	18	37	0	0	4	8	49
Når en organdonor skal plejes?	31	66	8	17	6	13	2	4	47

Holdninger til organdonation

Personlig holdning til organdonation (spørgsmål 9)

	Antal	%
Overvejende positiv	43	86
Uafklaret	6	12
Overvejende negativ	0	0
Har ikke taget stilling	1	2
I alt	50	

Vil personligt selv donere et eller flere organer efter døden? (spørgsmål 10)

	Antal	%
Ja, alle organer	23	46
Ja, udvalgte organer	11	22
Er ikke fuldt afklaret	10	20
Nej	3	6
Har ikke taget stilling	3	6
I alt	50	

Personlig holdning til forslag om formodet samtykke (spørgsmål 11)

	Antal	%
Positiv	36	75
Negativ	10	21
Har ingen holdning	2	4
I alt	48	

Vil af personlige årsager bede om fritagelse for at passe en donor (spørgsmål 28)

	Antal	%
Ja, helt afgjort	2	4
Ja, måske	7	15
Nej	37	79
Ved ikke	1	2
I alt	47	

Kontakt med pårørende

Kontakt med pårørende (spørgsmål 29-31)

	Ja, som regel		Ja, men ikke altid		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Mener du, at det er en god idé at pårørende overværer hjernedødsundersøgelsen af en mulig donor?	5	10	27	54	11	22	7	14	50
Giver I - efter organudtagning – besked til de pårørende om hvilke organer, der er brugt?	15	30	13	26	3	6	19	38	50
Tilbyder I de pårørende samtale efter <i>organdonation</i> ?	12	24	7	14	10	20	21	42	50

Hvordan skal personalet forholde sig til organdonation i samtale med pårørende? (spørgsmål 32)

	Antal	%
Personalet skal være positive	4	8
Personalet skal være neutrale	45	92
Personalet skal være negative	0	0
Ved ikke	0	0
I alt	49	

Organdonation i dagligdagen på afdelingen

Anmodes de pårørende til mulige donorer om stillingtagen til organdonation? (spørgsmål 45)

	Antal	%
Ja, næsten altid	35	71
Ja, til tider med ikke altid	7	14
Sjældent	0	0
Nej, aldrig	2	4
Ved ikke	5	10
I alt	49	

Hvor højt er organdonation prioriteret på respondentens afdeling? (spørgsmål 46)

	Antal	%
Meget højt	18	36
Højt	28	56
Ikke så højt	1	2
Lavt, vi taler næsten aldrig om det	0	0
Ved ikke	3	6
I alt	50	

Når transplantationsteamet kontaktes, får du den forventede hjælp og vejledning? (spørgsmål 26)
(betinget af tidligere kontakt til transplantationsteam)

	Antal	%
Ja, helt afgjort	37	100
Ja, til tider	0	0
Nej	0	0
I alt	37	

Vil man få tilstrækkelig hjælp fra kolleger, hvis man skal passe en donor? (spørgsmål 49)

	Antal	%
Ja, absolut	30	65
Måske	11	24
Nej	1	2
Ved ikke	4	9
I alt	46	

Efter organdonation (spørgsmål 33-34)

	Ja, ofte		Ja, til tider		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Vurderer du, at der - efter en organdonation på jeres afdeling – er brug for en professionel gennemgang (debriefing) af forløbet?	7	14	27	55	11	22	4	8	49
Vurderer du, at der - efter en organdonation – er brug for opfølgende samtale med de pårørende?	11	22	24	49	1	2	13	27	49

Vurdering af den nuværende organisering i afdelingen

Vurdering af personalebemanding (spørgsmål 47)

	Tilstrækkeligt personale		Ikke tilstrækkeligt personale		Antal personale har ingen betydning		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Personalebemanding i dagtimerne, hvis en donor skal passes?	15	32	15	32	3	6	14	30	47
Personalebemanding i aften-/nattetimerne, hvis en donor skal passes?	9	19	21	45	3	6	14	30	47
Personalebemanding i weekends, hvis en donor skal passes?	9	19	21	45	3	6	14	30	47

Vurdering af afdelingens fysiske indretning og størrelse (spørgsmål 48)

	Passende		Ikke tilstrækkeligt med plads		Den fysiske indretning har ingen betydning		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Fysiske indretning og størrelse i dagtimerne, hvis en donor skal passes?	15	32	20	43	4	9	8	17	47
Fysiske indretning og størrelse i aften-/nattetimerne, hvis en donor skal passes?	15	32	20	43	4	9	8	17	47
Fysiske indretning og størrelse i weekends, hvis en donor skal passes?	15	32	20	43	4	9	8	17	47

Fremtidsperspektiver

Vurdering af om følgende kunne ændre på antallet af organdonorer..... (spørgsmål 50-54)

	Ja, absolut		Ja måske, men ikke i væsentligt omfang		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
... der indføres "formodet samtykke"?	24	50	14	29	4	8	6	13	48
... personalet på intensivafdelinger blev pålagt en positiv attitude overfor organdonation i samtaler med pårørende?	3	6	10	21	26	54	9	19	48
... afdelingen blev kompenseret økonomisk for udgifter til organdonationsforløb?	2	4	8	17	28	58	10	21	48
... afdelingen fik tilført yderligere sengekapacitet?	3	6	13	27	23	48	9	19	48
... afdelingen fik tilført yderligere personaleressourcer?	6	13	15	31	19	40	8	17	48

De største oplevede barrierer for organdonation i afdelingen (spørgsmål 55)

	Antal	%
Utilstrækkelig opbakning fra ledelsen	1	2
Negativ holdning blandt personalet	0	0
Manglende opmærksomhed på mulige donorer	8	16
De sjældne donationer gør arbejdet er uvant	7	14
Mangel på intensivpladser	11	22
Mangel på plejepersonale	12	25
Mangel på læger i den enkelte situation	7	14
Plejepersonalet føler sig ikke kompetente	2	4
Lægen føler sig ikke kompetent	6	12
De pårørende ønskede ikke donation	38	78
Hensyn til de pårørende	9	18
Ved ikke	2	4
Andet	6	12
I alt	49	

Andre barrierer for organdonation (uddybning af spørgsmål 55)

- Barrierer generelt
- De pårørendes veto (se i øvrigt punkt 18)
- Har mere end en gang oplevet at tidspunkt på døgnet ifht at læger har 24 timers vagter, betød at enten neurokir. ell. anæstesiolog argumenterede mod at spørge de pårørende
- Ingen af delene
- Intet af ovenstående. Antallet af donorer har været status quo de sidste 10 år
- Nyuddannede/nyoplærte føler sig ofte ikke kompetente

Generelle kommentarer:

Jeg tror, at offentlig debat/kampagner skaber størst opmærksomhed/flest "ja"-tilkendegivelser. Kampagne evt. mhp. Politisk beslutning om indførelse af "formodet samtykke" vil tvinge borgerne og fam. til at drøfte egen – og hinandens holdning. Det er i de situationer, hvor pårørende er usikre på/ikke kender den potentielle donors holdning, at de pårørende siger nej til donation.

Svært at evaluere, da jeg kun har personligt stået i ét donationsforløb.

- Forbedring af samarbejdet mellem læger og plejepersonalet
- Til tider en bedre mulighed for kontakt til neurokirurgen under et donationsforløb.

Måske mangler der i nogle spørgsmål en skelnen mellem hvorfor det er svært, fx spørgsmål om behov for debriefing. Det svære er ikke organdonation men at situationen er sådan at det er aktuelt. Altså at skulle støtte de pårørende og overvære deres sorg over pludselig at skulle miste. Den fysiske ramme sætter en begrænsning ifht. De pårørende, men det er jo generelt.

1. Jeg syntes det primære problem er at få alm. Befolknings interesse og stillingtagen til problematikken.
2. Jeg tror at en nær læge/sygeplejerske kontakt med tilknyttet kontaktperson er vigtigt.

Nyansat på NIA – er derfor ikke i målgruppen for undersøgelse

<p>Det er vigtigt, at man har opbakning fra en kollega ifm. donation, da der er mange praktiske opgaver, der skal ordnes og evt. pårørende, der skal tages hånd om. Det er for meget for én person, men desværre er normeringen ikke altid sådan.</p>
<p>Mobile teams fra specialafdeling er en god ide, det kræver bare tilførelse af såvel personale – som økonomiske ressourcer. Der vil i givet fald være tale om personale, der har tilkaldevagt & det er dyrt. Desuden er der risiko for at vedkommende ikke vil være i stand til at møde på arbejde dagen efter på grund af varighed v. forløbet, dvs. kompensation & ekstra personale.</p>
<p>Det er meget længe siden, jeg har været med til donationsforløb i afdelingen. Jeg har alligevel haft en følelse af, at det kneb for den ansvarlige læge at få taget hul på spørgsmålet om donation overfor de pårørende. Jeg finder det ikke selv så svært, formentlig fordi jeg som sygeplejerske tilbringer meget tid sammen med de pårørende hos patienten. I et forløb, hvor det ikke går godt, er der egentlig mange tidspunkter, hvor det ligger ret lige for at tale om organdonation. Jeg er egentlig bare ikke lige klar over, hvor kompetencen ligger, men jeg forestiller mig, at begrebet/tilstanden "hjernedød" skal være bragt på bane af lægerne, før jeg snakker videre med de pårørende. Jeg syntes bare, at lægerne er lang tid om at tage hul på det. Dette er jo mest rigtigt at lufte mistanken, når den er begrundet.</p>
<p>Ad. spm.47: Personalebemandingens tilstrækkelighed afhænger af kompleksiteten af /donors tilstand – stabil/ustabil.</p> <p>Ad. spm. 32: Om personalet har en positiv eller negativ holdning til donation er for mig ikke afgørende så længe at man er bevidst om ens holdning og ikke bruger den manipulerende overfor de pårørende.</p>
<p>Jeg mener helt klart, at det er folks eget valg & jeg er imod at "pådutte" personalet en positiv holdning. Det er meget usmægtigt og uetisk! Det er jo ikke en slagskampagne, hvor det gælder om at få flest mulige organer.</p> <p>Der er de organdonorer, der er, og jeg tror ikke vi kan få flere på neurointensiv afd. Men man kan skabe mere fokus på organdonation på de øvrige intensiv afdelinger, for der tror jeg ikke alle organer bliver brugt.</p>
<p>17: opfatter generelt ikke patienter som mulige donorer. Kun når de kommer og er meget dårlige eller bliver det senere i forløbet.</p>
<p>Har oplevet at det kunne være et problem at få lægerne til at lave hjernedødsundersøgelse i vagterne.</p>
<p>Som det fremgår af punkt 18 og punkt 55, er det min faste overbevisning at den altafgørende limiterende faktor, der forhindrer at flere organdonationer realiseres, de pårørendes negative holdning til organdonation, da mange synes, at det er synd for patienten, og nu har han eller hun været så meget igennem, at han eller hun fortjener "at få fred".</p> <p>Hvad angår emnet "formodet samtykke" mener jeg, at man skulle kæde recipient-donor emnet sammen: alle bør forpligtes til at tage stilling til om man i sygdomstilfældet var interesseret i at modtage et organ, hvis dette i det foreliggende tilfælde var en behandlingsmæssig option.</p> <p>Besvares spørgsmålet med ja, skulle man samtidig også kunne betragtes som potentiel donor.</p>